



## İKV BİLGİ NOTU

### AVRUPA'DAKİ SAĞLIK ÇALIŞANLARINA İLİŞKİN VERİLER

*Bared Çil, İKV Uzmanı*

Avrupa genelinde her zamankinden daha fazla doktor yetiştirilmesine rağmen, sağlık hizmetlerine erişimde yaşanan sorunlar devam ediyor. Bunun başlıca nedenleri arasında sağlık çalışanı nüfusunun yaşlanması ve mezunların aile hekimliği gibi alanlardan uzak durması yer alıyor.

Her yıl Avrupa'da binlerce öğrenci tıp eğitimine başlıyor ve mezun oluyor; ancak, buna rağmen kıta genelinde sağlık personeli açığı sürüyor. AB İstatistik Kurumu Eurostat verilerine göre, 2023 yılında AB'de 66.000'den fazla doktor mezun oldu. Bu rakam, 100.000 kişi başına 15 mezuna karşılık geliyor ve ülkeler arasında önemli farklılıklar gösteriyor.

Avrupa'nın en fazla "doktor yetiştiren" ilk üç ülkesi olan Türkiye'de 13.720, Almanya'da 10.186 ve İtalya'da 9.795 doktor mezun oldu. Öte yandan, Karadağ'da sadece 31, İzlanda'da 52 ve Estonya'da 144 öğrenci tıp eğitimini tamamladı. OECD'ye göre Bulgaristan, Romanya ve Letonya'da mezunların önemli bir kısmı yabancı uyruklu. Bu kişilerin bir bölümü eğitimlerini tamamladıktan sonra ülkede kalmıyor. Bu durum, söz konusu ülkeleri birer doktor yetiştirme merkezine dönüştürürken, bölgesel eşitsizlikleri de derinleştiriyor.

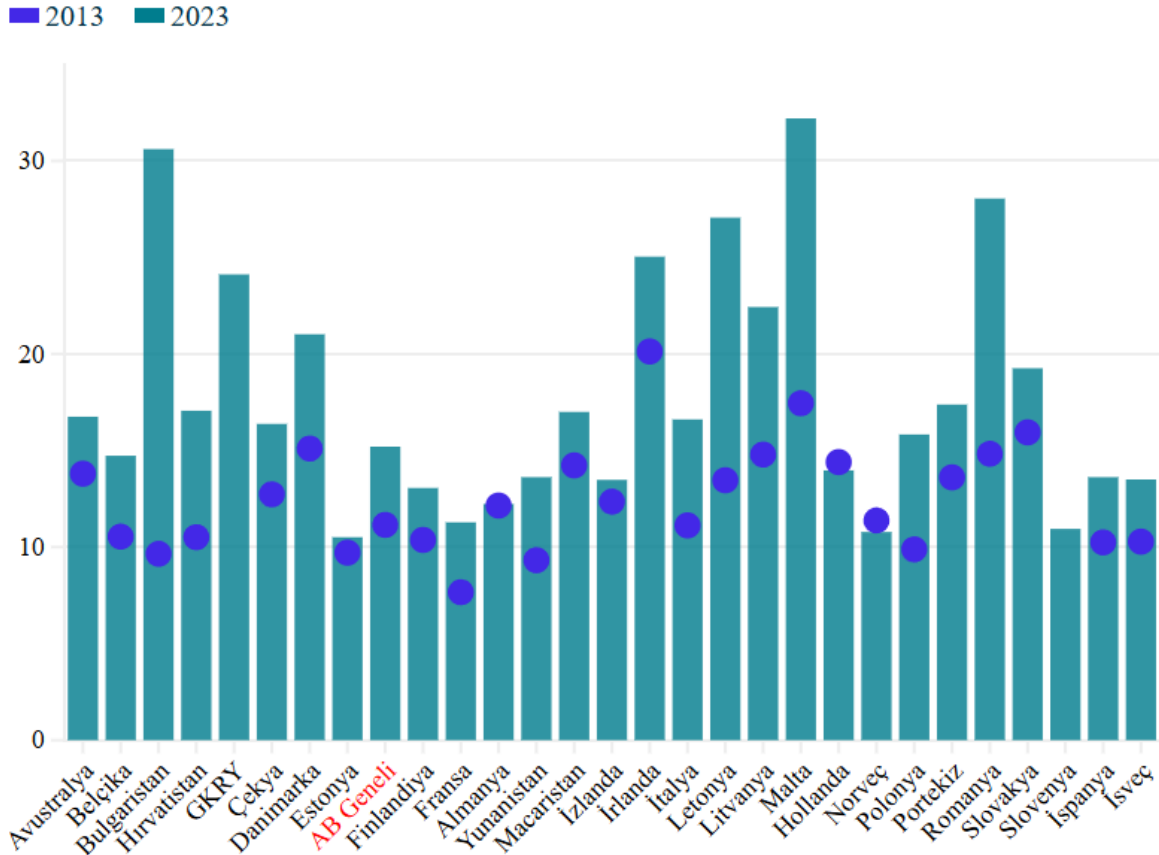
Buna karşın bazı ülkeler bu eğilimi tersine çevirmeye çalışıyor. Dünya Sağlık Örgütüne (DSÖ) göre Romanya, son on yılda doktor göçünü önemli ölçüde azalttı. 2012'de ülkeden ayrılan doktor sayısı 1.500 iken, bu rakam 2021'de 461'e düştü. Bu gelişmede daha iyi ücretler, eğitim olanakları ve çalışma koşullarının etkili olduğu belirtiliyor. DSÖ uzmanları sağlık çalışanı göçünün küreselleşmiş dünyada kaçınılmaz olduğunu belirterek, bunun herkes için adil şekilde yönetilmesini sağlayacak çözümlerin mevcut olduğunu vurguluyor. Aksi halde ülkeler sağlık eşitsizliklerini derinleştirme ve zaten kırılğan olan sağlık sistemlerini daha da zor durumda bırakma riskiyle karşı karşıya kalacak.

Mezun sayısındaki artışa rağmen Avrupa, büyüyen bir sağlık ve bakım personeli açığıyla karşı karşıya. DSÖ projeksiyonlarına göre, 2030 yılına kadar bölgede yaklaşık 950 bin sağlık çalışanı açığı oluşacak. Birçok ülkede asıl sorun, aile hekimi (pratisyen hekim) sayısındaki yetersizlik. Genel doktor sayısı artsa da aile hekimlerinin toplam içindeki payı artmıyor. AB genelinde doktorların yalnızca beşte biri aile hekimi.

Avrupa Aile Hekimleri Birliği Başkanı Tiago Villanueva'ya göre, günümüzde mezunlar daha çok dermatoloji veya göz hastalıkları gibi iş-yaşam dengesi ve yaşam kalitesi daha yüksek olan uzmanlık alanlarını tercih ediyor. Villanueva, çözümün daha fazla tıp öğrencisi almak ya da aile hekimliği kontenjanlarını artırmak değil; bu alanı daha görünür, cazip ve tercih edilir kılmak olduğunu savunuyor. Villanueva ayrıca, Portekiz örneğinde tıp

fakültesi sonrasında ciddi bir “dar boğaz” yaşandığını belirtiyor. Lisansüstü eğitim kapasitesi talebi karşılamıyor; çünkü, bu süreç, asistanları yetiştirecek eğitici doktorların varlığına bağlı. Ancak birçok deneyimli doktor kamu hastanelerinden ayrılmış durumda ve lisansüstü eğitimin büyük bölümü bu hastanelerde yürütülüyor.

**Şekil 1: 100.000 Kişi Başına Tıp Fakültesi Mezunu Sayısı**

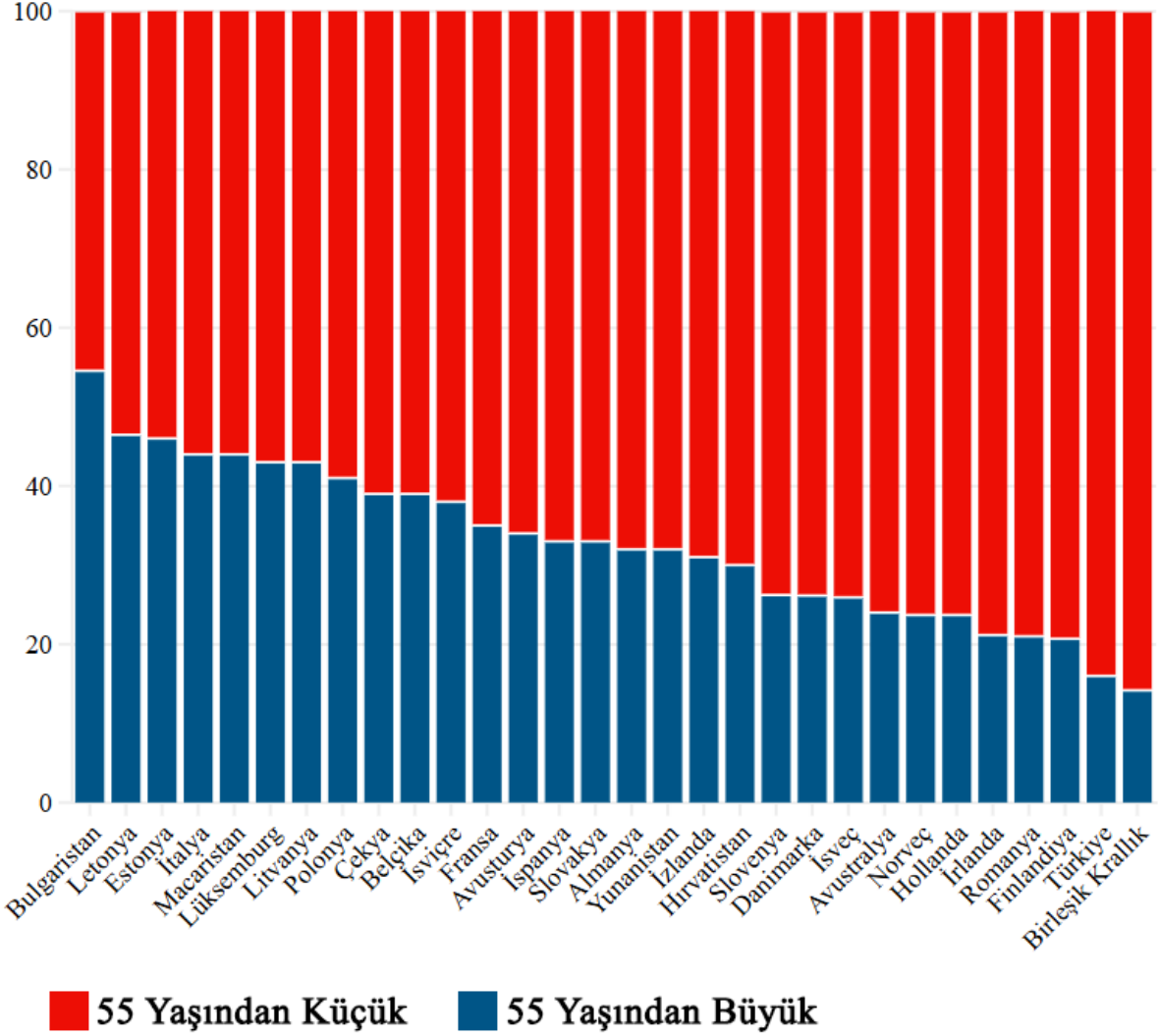


**Kaynak: OECD**

Doktor açığı Avrupa genelinde eşit dağılmıyor. Nüfusa oranla en fazla aktif doktor Avusturya’da bulunuyor: 100.000 kişi başına 551 doktor. İtalya ve GKRY ise 535’er doktorla onu izliyor. En düşük oran ise Finlandiya’da; burada 100.000 kişiye sadece 288 aktif doktor düşüyor.

2013–2023 döneminde, Hollanda hariç neredeyse tüm AB ülkelerinde tıp mezunu sayısı arttı. Hollanda’da ise bu sayı değişmedi. Öte yandan Avrupa’da sağlık iş gücü hızla yaşılanıyor. Birçok ülkede doktorların emeklilik yaşını geçtikten sonra da çalışmaya devam etmesi, personel açığının daha da büyümesini şimdilik engelliyor. Ancak bu doktorların emekli olması durumunda sistemlerin hazırlıklı olması gerekiyor.

**Şekil 2: 2023 Yılında 55 Yaş Üstü ve Altı Doktorların Oranı**



**Kaynak:** OECD

OECD verilerine göre, 2023 yılında AB ülkelerinde doktorların neredeyse üçte biri 55 yaşın üzerindedir. En genç doktor nüfusuna sahip ülkeler ise Birleşik Krallık, Türkiye, Finlandiya ve Romanya.

OECD'nin Sağlık Bakış 2025 raporuna göre, 55 yaş üzeri doktor oranı yüksek olan ülkelerin, önümüzdeki on yılda emekli olacakları telafi edecek yeterli sayıda yeni doktor yetiştirmesi gerekiyor. Aynı zamanda, çalışmaya istekli ve sağlık durumu elveren mevcut doktorların standart emeklilik yaşının ötesinde çalışmasını teşvik eden politikaların da hayata geçirilmesi gerektiği vurgulanıyor.